

Türk Dili 2

Akademik Yazma Eğitimi

Editörler:

Mehmet Nuri KARDAŞ

Raşit KOÇ

2. Baskı

Editörler: Doç. Dr. Mehmet Nuri KARDAŞ - Doç. Dr. Raşit KOÇ

TÜRK DİLİ 2
Akademik Yazma Eğitimi

ISBN 978-605-241-627-3

DOI 10.14527/9786052416273

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2020, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınev**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindex.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

1. Baskı: Nisan 2019, Ankara

2. Baskı: Şubat 2020, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Ayşe Nur Yıldırım
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Salmat Basım Yayıncılık Ambalaj Sanayi Tic. Ltd. Şti.

Büyük Sanayi 1. Cadde 95/1

İskitler/ANKARA

Tel: 0312-3411020

Yayıncı Sertifika No: 36306

Matbaa Sertifika No: 26062

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Büyük bir heyecanla üniversite öğrenimlerine başlayan öğrencilerin karşılaştıkları kaynakların başında akademik metinler gelmektedir. Üniversitelerde ders veren, ders alan tüm fertlerin beslendikleri bu metinler; akademik kitap, makale, tez, proje, tebliğ vb. formlardadır. Lisans öğrencilerinin, önceki öğrenimleri boyunca karşılaşmadıkları bu akademik metinlerden istedik ölçüde yararlanabilmeleri için, bu yönde bir eğitime ihtiyaç duydukları akademisyenlerin bilgisi dahilindedir. Bu gerçekliğe rağmen, üniversitelerin lisans programlarında bu ihtiyacın giderilmesine yönelik bir eğitimin verilmediği bilinmektedir.

Eğitim fakültelerinin lisans programları incelendiğinde 2018’de güncellenen lisans programında ilk defa akademik yazma eğitimine yönelik bir dersin (Türk Dili II) yer aldığı görülmektedir. Güncel lisans programına akademik yazma eğitimine yönelik bir dersin konulmuş olması, vaktinin büyük bölümünü akademik eserlerden yararlanmak için geçiren lisans ve lisansüstü öğrencileri için oldukça yerinde bir gelişmedir. Akademik yazma eğitimine yönelik bir dersin ilk kez lisans programlarında yer alması ne kadar önemli ise, bu dersin müfredatı da dikkate alınarak, akademik yazma sürecinin tüm boyutlarını içeren ve bu yöndeki eğitime destek veren bir kitabın hazırlanmış olması da o ölçüde önemlidir.

Elinizdeki eser akademik yazma eğitimi üzere eğitim fakültelerinin programlarına dahil edilen “Türk Dili 2” dersinin müfredatı da dikkate alınarak kaleme alınmıştır. Eserde akademik metin hazırlama sürecinin tüm boyutları -teori ve uygulama- ele alınmıştır.

Eser on üç bölümden oluşmaktadır. Eserin her bölümü alanında uzman farklı akademisyen/ler tarafından titizlikle kaleme alınmıştır. Bölümlerde ilgili kavramsal ve kuramsal bilgilerin yanı sıra, yayımlanmış akademik metinlerden hareket edilerek akademik yazma örnekleri tüm boyutlarıyla ele alınmış, tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Eserin ilk bölümünde, akademik dil ve yazının önemi; ikinci bölümünde, akademik metinlerde tanım, kavram ve terimlerden yararlanma; üçüncü bölümünde, akademik metinlerde öznellik ve nesnellik; dördüncü bölümünde, akademik metinlerin yapısı ve türleri; beşinci bölümünde, akademik metinlerin biçimsel özellikleri; altıncı bölümünde, akademik metin yazma basamakları: genel bilgiler; yedinci bölümde, akademik metin yazma basamakları: başlık, özet ve anahtar sözcükler yazma; sekizinci bölümünde, akademik metin yazma basamakları: giriş bölümü hazırlama; dokuzuncu bölümünde, akademik metinlerin giriş bölümlerinde iddia ve önermeler yazma; onuncu bölümünde, akademik metin

yazma basamakları: yöntem bölümü hazırlama; on birinci bölümünde, akademik metin yazma basamakları: bulgular bölümü hazırlama; on ikinci bölümünde, akademik metin yazma basamakları: sonuç, tartışma, öneri ve kaynakça bölümlerini hazırlama; on üçüncü bölümde, akademik metinlerde dikkat edilecek etik ilkeler konuları işlenmiştir.

Editörler olarak eserin, tüm fakülte ve bölümlerin lisans - lisansüstü öğrencileri ile akademisyen ve akademik metinlere ilgi duyan herkesin bu yöndeki ihtiyaçlarına büyük ölçüde cevap vereceği inancındayız. Bölüm yazarı olarak eserin hazırlanmasında emeği geçen akademisyen dostlarımıza ve eseri yayıma hazırlayan Pegem Akademi yayın ekibine içtenlikle teşekkür ederiz.

Editörler

Doç. Dr. Mehmet Nuri KARDAŞ & Doç. Dr. Raşit KOÇ

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editörler: Doç. Dr. Mehmet Nuri KARDAŞ - Doç. Dr. Raşit KOÇ

1. BÖLÜM: Akademik Dil ve Yazının Önemi

Dr. Öğr. Üyesi Bünyamin SARIKAYA
Muş Alparslan Üniversitesi

2. BÖLÜM: Akademik Metinlerde Tanım, Kavram ve Terimlerden Yararlanma

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet BAŞKAN
Dicle Üniversitesi

3. BÖLÜM: Akademik Metinlerde Öznellik ve Nesnellik

Doç. Dr. Erhan AKIN
Sıirt Üniversitesi

4. BÖLÜM: Akademik Metinlerin Yapısı ve Türleri

Dr. Öğr. Üyesi Erhan ŞEN
Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi

5. BÖLÜM: Akademik Metinlerin Biçimsel Özellikleri

Dr. Öğr. Üyesi Fatih CAN
Amasya Üniversitesi

6. BÖLÜM: Akademik Metin Yazmanın Basamakları-I: Genel Bilgiler

Doç. Dr. Oğuzhan SEVİM
Atatürk Üniversitesi

7. BÖLÜM: Akademik Metin Yazmanın Basamakları-II: Başlık, Özet ve Anahtar Sözcük Yazma

Doç. Dr. Mehmet Nuri KARDAŞ
Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi

8. BÖLÜM: Akademik Metin Yazmanın Basamakları–III: Giriş Bölümü

Hazırlama

Doç. Dr. Hatice ALTUNKAYA
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

9. BÖLÜM: Akademik Metin Yazmanın Basamakları–IV: Giriş Bölümlerinde

İddia ve Önermeler Yazma

Doç. Dr. Mesut GÜN
Mersin Üniversitesi

10. BÖLÜM: Akademik Metin Yazmanın Basamakları–V:

Yöntem Bölümü Hazırlama

Dr. Öğr. Üyesi Hatice COŞKUN
Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi

11. BÖLÜM: Akademik Metin Yazmanın Basamakları–VI:

Bulgular Bölümü Hazırlama

Doç. Dr. Mehmet Nuri KARDAŞ
Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi

Doç. Dr. Raşit KOÇ
Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi

Dr. Mustafa KAYA
Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi

12. BÖLÜM: Akademik Metin Yazmanın Basamakları–VII:

Sonuç, Tartışma ve Kaynakça Bölümlerini Hazırlama

Doç. Dr. Ahmet AKÇAY
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

13. BÖLÜM: Akademik Metinlerde Dikkat Edilecek Etik İlkeler

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Emre ÇELİK
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM

AKADEMİK DİL VE YAZININ ÖNEMİ

Giriş.....	1
Akademik Dil.....	2
Akademik Yazma/Yazı	4
Akademik Yazma/Yazının Özellikleri	5
Akademik Yazma/Yazı Süreci	8
Akademik Yazma/Yazının Diğer Yazı Türlerinden Farkı.....	11
Akademik Yazmada/Yazıda Dilin İşlevleri	11
Özet	13
Değerlendirme Soruları	15
Kaynakça	16

2. BÖLÜM

AKADEMİK METİNLERDE TANIM, KAVRAM VE TERİMLERDEN YARARLANMA

Giriş.....	17
Akademik Yazılarda Tanımlama	20
Akademik Yazılarda Kavramlardan Yararlanma	23
Akademik Yazılarda Terimlerden Yararlanma	25
Sonuç.....	27
Özet	28
Değerlendirme Soruları	31
Kaynakça.....	32

3. BÖLÜM

AKADEMİK METİNLERDE ÖZNELİK VE NESNELİK

Giriş.....	35
Bilimsel Metinlerde Öznellik ve Nesnellik	38
Bilimsel Metinlerde Nesnellik.....	41
Bilimsel Metinlerde Öznellik	44
Özet	48
Değerlendirme Soruları.....	49
Kaynakça.....	51

4. BÖLÜM

AKADEMİK METİNLERİN YAPISI VE TÜRLERİ

Giriş.....	53
Temel Akademik Metin Türleri ve Yapıları	54
Makale	54
Rapor.....	58
Diğer Akademik Metin Türleri ve Yapıları	60
Eleştiri/İnceleme.....	60
Araştırma Önerisi	60
Laboratuvar Raporu.....	60
Yansıtıcı Rapor	61
Proje	61
Kısa Yanıtlı Soru	61
Sunum.....	61
Poster	62
Tez	63
Değerlendirme soruları	67
Etkinlik Örnekleri	67
Kaynakça.....	68

5. BÖLÜM

AKADEMİK METİNLERİN BİÇİMSEL ÖZELLİKLERİ

Giriş.....	69
Bilimsel Raporların Makalelerin Biçimsel Özellikleri.....	71
Bilimsel Araştırma Raporu ve Makale Örnek Taslak Biçimi.....	77
Giriş.....	78
Yöntem.....	79
Bulgular.....	80
Tartışma ve Sonuç.....	81
Kaynaklar.....	81
Özet.....	83
Değerlendirme Soruları.....	85
Kaynakça.....	86

6. BÖLÜM

AKADEMİK METİN YAZMANIN BASAMAKLARI-I: GENEL BİLGİLER

Giriş.....	87
Başlık.....	88
Özet.....	90
Giriş.....	91
Yöntem.....	93
Bulgular.....	94
Sonuç, Tartışma ve Öneriler.....	95
Kaynakça ve Ekler.....	96
Değerlendirme Soruları.....	101
Kaynakça.....	102

7. BÖLÜM

AKADEMİK METİN YAZMANIN

BASAMAKLARI-II: BAŞLIK, ÖZET VE ANAHTAR SÖZCÜK YAZMA

Giriş.....	103
Başlık	105
Akademik Metinlerde Başlık	107
Nicel Yöntemli Metinlerde Başlık ve Yazar Bilgileri	109
Nitel Yöntemli Metinlerde Başlık	112
Karma Yöntemli Metinlerde Başlık	115
Akademik Metinlerde Özet ve Anahtar Sözcükler	116
Nicel Yöntemli Metinlerde Özet ve Anahtar Sözcükler	121
Nitel Yöntemli Metinlerde Özet ve Anahtar Sözcükler	123
Karma Yöntemli Metinlerde Özet ve Anahtar Sözcükler.....	126
Özet	129
Akademik Metinlerde Başlık	129
Akademik Metinlerde Özet ve Anahtar Sözcükler	130
Değerlendirme Soruları.....	132
Kaynakça.....	132

8. BÖLÜM

AKADEMİK METİN YAZMANIN BASAMAKLARI-III:

GİRİŞ BÖLÜMÜ HAZIRLAMA

Giriş.....	133
Giriş Bölümünde Çalışmayı Yönlendiren Problemleri Saptama.....	134
Problemlerle İlgili Literatür Taraması.....	137
Problem Hakkında Literatürde Var Olan Eksiklikleri Belirleme	140
Bir Hedef Kitle Belirleme ve Bu Hedef Kitle İçin Problemin Önemini Tespit Etme	142
Önerilen Çalışmanın Amacını Belirleme.....	144
Akademik Metinlerde Kaynak Gösterme	145
Akademik Metinlerde Metin İçerisi Atfı Yapma (Parantezli Kaynak).....	146
Akademik Metinlerde Dipnotlu Kaynak Gösterme	147
Bölüm Özeti	149
Değerlendirme Soruları	149
Kaynakça.....	150

9. BÖLÜM**AKADEMİK METİN YAZMANIN BASAMAKLARI-IV:
GİRİŞ BÖLÜMLERİNDE İDDİA VE ÖNERMELER YAZMA**

Giriş.....	151
Bilim Nedir?	152
Araştırma Nedir?	153
Bilimsel Araştırma Nedir?.....	154
Akademik Metinlerin Yazılma Biçimi Açısından Diğer Metinlerden Farkları Nelerdir?.....	156
Araştırmanın Amacı	157
Akademik Metinlerde İddia ve Önergeler.....	158
Araştırma Stratejisi ve Hipotezin Belirlenmesi	160
Akademik Metinlerde İddia ve Önerme Bölümlerine Örnekler	161
Özet	166
Değerlendirme Soruları.....	168
Kaynakça.....	169

10. BÖLÜM**AKADEMİK METİN YAZMANIN BASAMAKLARI-V:
YÖNTEM BÖLÜMÜ HAZIRLAMA**

Giriş.....	171
Nitel Araştırma Yöntemi	173
Nitel Veri Toplama Araçları.....	175
Nitel Veri Analizi.....	177
Örnek Makale Yöntemi İnceleme.....	178
Nicel Araştırma Yöntemi.....	179
Nicel Veri Toplama Araçları	180
Nicel Veri Analizi	182
Örnek Makale Yöntemi İnceleme.....	182
Karma Yöntem	183
Karma Yöntem Veri Toplama Araçları	184
Karma Yöntem Veri Analizi.....	184
Örnek Makale Yöntemi İnceleme.....	184
Özet	185
Değerlendirme Soruları.....	187
Kaynakça.....	188

11. BÖLÜM

AKADEMİK METİN YAZMANIN BASAMAKLARI-VI: BULGULAR BÖLÜMÜ HAZIRLAMA

Giriş.....	189
Akademik Metinlerde Bulgular Bölümü Hazırlama	192
Nicel Yöntemli Araştırmalarda Bulgular	202
Nitel Yöntemli Araştırmalarda Bulgular	210
Karma Yöntemli Araştırmalarda Bulgular	214
Özet	217
Değerlendirme Soruları.....	218
Kaynakça.....	219
Ekler	220

12. BÖLÜM

AKADEMİK METİN YAZMANIN BASAMAKLARI-VII: SONUÇ, TARTIŞMA VE KAYNAKÇA BÖLÜMLERİNİ HAZIRLAMA

Giriş.....	221
Akademik Metinlerde Tartışma Bölümünün Hazırlanması.....	221
Akademik Metinlerde Sonuç Bölümünün Hazırlanması	224
Akademik Metinlerde Öneriler Bölümünün Hazırlanması	226
Akademik Metinlerde Kaynakçanın Hazırlanması	227
Kaynakça Nedir?.....	227
Kaynak Gösterme Yöntemleri	228
Metin İçi Gönderme Yapma.....	230
Kaynakçanın Düzenlenmesi	231
Sürelî Yayınlar Atıf Yapma	231
Kitap ve Kitap Bölümlerine Atıf Yapma	232
Kongre ve Sempozyumlara Atıf Yapma.....	233
Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerine Atıf Yapma.....	233
Çevrimiçi Kaynaklara Atıf Yapma	233
Özet	233
Değerlendirme Soruları.....	235
Kaynakça.....	236

13. BÖLÜM

AKADEMİK METİNLERDE DİKKAT EDİLECEK ETİK İLKELER

Giriş.....	237
Etik Nedir?.....	237
Bilim ve Etik	238
Bilimsel Araştırmalarda Karşılaşılabilen Etik Dışı Davranışlar	240
Bilimsel Araştırmalarda Karşılaşılabilen Etik Dışı Davranışların Nedenleri	242
İntihalden Kaçınmanın Yolları	243
Kaynak Gösterme Teknikleri	244
Metin İçi Kaynak Gösterme (APA).....	244
Dipnotta Kaynak Gösterimi (Chicago Manual of Style).....	247
Özet	248
Değerlendirme Soruları.....	253
Kaynakça.....	254
Yazarlar Hakkında.....	255

TABLolar LİSTESİ**1. Bölüm**

Tablo 1. Akademik Dil ve Sosyal Dilin İşlevleri	3
Tablo 2. Günlük Dil - Akademik Dil Farklılıkları	4

4. Bölüm

Tablo 1. Tez Tipleri.....	64
---------------------------	----

11. Bölüm

Tablo 1. Parametrik ve Non-Parametrik Testler.....	201
Tablo 2. Parametrik ve Non-Parametrik Testlerin Özellikleri.....	202

ŞEKİLLER LİSTESİ**1. Bölüm**

Şekil 1. Akademik Yazmanın Unsurları	9
Şekil 2. Akademik Yazma Süreci	10
Şekil 3. Yeniden İfade Etme Yöntemleri	12

2. Bölüm

Şekil 1. Problemin Tanımlanması Aşamaları.....	23
--	----

6. Bölüm

Şekil 1. Bilimsel Araştırma Süreçleri.....	87
Şekil 2. Bilimsel Rapor Yazmanın Basamakları.....	88

8. Bölüm

Şekil 1. Bilimsel Araştırma Süreci.....	155
---	-----

1. BÖLÜM

AKADEMİK DİL VE YAZININ ÖNEMİ

Dr. Öğr. Üyesi Bünyamin SARIKAYA
Muş Alparslan Üniversitesi

1. Giriş

İnsan yaratılışı gereği düşüncelerini, duygularını ve tecrübelerini başkalarına aktarmak ister. Bu aktarma eylemi tarih içinde çeşitli şekillerde olmuştur. Söz gelimi tarihin ilk çağlarında mağara duvarlarına, ağaç kovuklarına iletişim için işlemler yapılırken zamanın ilerlemesiyle yazı bulunmuş ve yazı bir iletişim aracı haline gelmiştir. Çağımızda ise iletişim türleri çeşitli şekillerde devam etmektedir. Ancak bütün iletişim türlerinin temelini dil oluşturur.

Kaplan (2010: 25) dilin iletişimde çok önemli olduğunu, milletlerin duygu ve düşüncelerini yazıya geçirerek bu durumu daha güçlü hale getirdiklerini ve yazı sayesinde de duygu ve düşüncelerin mekân ve zamandan soyutlandığını ifade eder.

Aitchison'a göre (1996: 19) dilin kullanılma amacı; duyguların ifade edilmesi, soru sorulması, sözcüklerle oynanması veya sosyal iletişim kurulmasıdır.

Börekçi (2009) dili bir toplumun dünyayı anlama ve anlamlandırma biçimini somutlaştıran bir sistem olarak tanımlar.

Aksan (2000) dilin çok yönlü ve çok gelişmiş bir sistem olduğunu belirtir. Duygu ve isteklerin toplum içinde ortak olan unsurlar ve kurallar vasıtasıyla başkalarına aktarılmasına olanak sağlayan bir dizge olduğuna da vurgu yapar.

İnsanı insan yapan temel niteliklerin başında dil mevhumu gelir. İnsanın düşünme ve düşündüklerini dile getirmesi onu diğer canlılardan ayıran temel özelliktir. Bu da ancak dil sayesinde mümkündür. Bu açıdan dil insanların dünyadaki yerini ve değerini kazanmasını; yaşamını sağlıklı bir biçimde sürdürmesini sağlar (Babacan, 2009: 21).

Kardaş (2018), Muharrem Ergin'in (2013) dilin işlevleri ile ilgili yaptığı tanımını maddeler halinde şöyle aktarmaktadır:

Dil;

- Kişiler arası anlaşmayı/iletişimi sağlar.
- Tabii/doğal bir vasıtaadır.
- Kendine has kanunları vardır.
- Yaşayan ve gelişen canlı bir varlıktır.
- Milleti birleştirir ve korur.
- Milletin ortak malıdır.
- Sosyal bir kurumdur.
- Seslerden örülmüştür.
- Muazzam, kusursuz bir yapıdır.
- Temeli bilinmeyen zamanlarda atılmıştır.
- Gizli anlaşma ve sözleşmeler sistemidir.

2. Akademik Dil

Dil kavramının bağlantılı olduğu temel kavramlardan biri de akademik dildir. Bu kavram alanyazında farklı biçimlerde tanımlanmış olsa da kavram üzerinde ortak paydada buluşan bireylerin sayısı da fazladır. Akademik dilin tanımı ve akademik dili günlük dilden veya sosyal dilden ayıran temel noktaların ne olduğu da önemlidir.

Cummins (2000: 541) “akademik dil” kavramını, öğrencilerin eğitim - öğretim hayatlarında karşılaştıkları ve yeterlik göstermeleri gereken sözcük dağarcığı, dilbilgisi ve dil işlevlerinin tümü olarak tanımlar.

Akademik dil gelişimi bir alan dersinde kullanılan dinleme, okuma, sözlü anlatım ve yazılı anlatım olmak üzere dört dil becerisini kapsamaktadır (Chamot ve O'Malley, 1994: 11; akt. Özkan Gürses, 2011).

Dilin çeşitli işlevleri vardır. Bu işlevlerden biri dilin sosyal iletişim işlevi iken diğeri de dilin akademik işlevidir. Her iki kavramın farklı özellikleri ve farklı işlevleri vardır. Akademik dil, dilin bir akademik içeriği kavramak amacıyla gerekli olan işlevlerini aktif olarak işlemeyi gerektirir.

Cummins'in (2000) dil alanında yaptığı ciddi çalışmalardan biri akademik dil olgusudur. Chamot ve O'Malley (akt. Özkan Gürses, 2011) onun çalışmalarıyla bağlantılı olarak akademik dil ve sosyal dil kavramlarının farklılıklarını yapmışlardır. Onlara göre sosyal dil, belirli bir sosyal ortamda etkileşim amacıyla kullanılan dil iken akademik dil öğretmen ve öğrenciler tarafından yeni bilgi ve becerilerin edinilmesi amacıyla kullanılan dildir.